

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย
ข้อมูล ณ วันที่ ๒๐ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุล นายสมาน ถาวร

๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ ๑๑๑/๔ หมู่ ๑ ตำบลวังทองแดง อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

โทรศัพท์ ๐๘๗-๓๐๗๔๒๗๒ Facebook สมาน ถาวร Line สมาน ถาวร

เกิด พ.ศ. ๒๕๐๑ ปัจจุบันอายุ ๖๗ ปี

๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง

๕. ระดับการศึกษา จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

สถาบันการศึกษา โรงเรียนบ้านสนามบิน ตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

คณะ/สาขาวิชา -

๖. อาชีพปัจจุบัน

☒ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว

☐ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร

ระบุ.....

๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร ๒๘๘,๒๐๐ บาท/ปี

๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๘

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก ข้าว

๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน ๑ แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย

แปลงเรียนรู้ของเกษตรกรต้นแบบ นั้น เป็นแปลงเรียนรู้ ด้านข้าว เป็นการทำนาปลอดสารพิษ โดยไม่ใช้สารเคมี เพื่อลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มมูลค่าให้แก่ข้าว และลดการทำลายสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการฟื้นฟูปรับปรุงบำรุงดิน โดยการถกกลบตอซัง การใช้ปุ๋ยพืชสด ปอเทือง ปุ๋ยหมักจากวัสดุธรรมชาติ

ในการทำนาจะควบคุมโรคและแมลงศัตรูพืชโดยชีววิธี วิธีกล เช่นการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา เพื่อควบคุมโรคที่เกิดจากเชื้อรา เช่น โรคราน้ำค้าง โรคเมล็ดด่าง โรคใบไหม้ การใช้เชื้อราบิวเวอเรีย เพื่อควบคุมแมลงศัตรูพืช เช่น เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล หนอนกอข้าว และปัจจุบันยังมีการผลิตข้าวหลากหลายสายพันธุ์และแปรรูปเป็นข้าวสารและข้าวกล้อง ปลอดภัยและได้มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ซึ่งปลอดภัยกับผู้บริโภค

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน ๖ ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

๑. ทำการเกษตรแบบผสมผสาน

๒. การปรับปรุงบำรุงดิน

๓. การลดต้นทุนการผลิตข้าว

๔. เพิ่มผลผลิตและมูลค่าแก่ข้าว

๕. การบริหารจัดการศัตรูพืช

๖. การจัดทำบัญชีครัวเรือน

๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน ๑๐ หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน ๕ หลักสูตร ประกอบด้วย

๑. การลดต้นทุน
๒. เพิ่มผลผลิตข้าว
๓. การปรับปรุงบำรุงดิน
๔. การจัดทำบัญชีครัวเรือน
๕. การบริหารจัดการศัตรูพืช

๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน ๓ หลักสูตร ประกอบด้วย

๑. เศรษฐกิจพอเพียง
๒. เกษตรทฤษฎีใหม่
๓. เกษตรผสมผสาน

๔.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน ๒ หลักสูตร ประกอบด้วย

๑. เทคโนโลยีการผลิตข้าว และการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว
๒. การผลิตข้าวมาตรฐาน GAP

๔.๔ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุมานาน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

หลักสูตร **ลดต้นทุนการผลิตข้าวและเพิ่มผลผลิตข้าว** เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกร เกษตรกรที่ผ่านการอบรมถ่ายทอดความรู้ จากศูนย์ สามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในพื้นที่การเกษตรของตนเอง เช่น การนำเทคนิคการลดต้นทุนการผลิตข้าว การปรับปรุงบำรุงดิน การใช้สารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช การผลิตน้ำหมักชีวภาพ รวมถึงการทำบัญชีครัวเรือน ซึ่งสามารถลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มผลผลิตในแปลงตนเองได้

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด มีวิธีการและแนวทางสำคัญในการเข้าร่วมดังนี้:

๑. การรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ความต้องการในระดับพื้นที่
 - รวบรวมข้อมูลความต้องการสินค้าเกษตรประเภทต่าง ๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัด เช่น พาณิชย์จังหวัด, อุตสาหกรรมจังหวัด, หอการค้าจังหวัด
 - วิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่การเกษตรเพื่อกำหนดว่าพื้นที่ใดเหมาะสมกับการทำเกษตรกรรมแบบยั่งยืน เช่น เกษตรพอเพียง, เกษตรผสมผสาน, เกษตรอินทรีย์ ฯลฯ
 ๒. การจัดเวทีการมีส่วนร่วม
 - เปิดโอกาสให้มีการระดมความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนทั้งเกษตรกร, วิชากิจชุมชน, ผู้ประกอบการ SME, พนักงานบริษัท, ประชาชนทั่วไป นำข้อมูลและความคิดเห็นเหล่านั้นมาประมวลผล และสังเคราะห์เพื่อใช้ในการจัดทำร่างแผนพัฒนา
 ๓. การจัดทำและพัฒนาแผนปฏิบัติการบูรณาการ
 - ร่วมกับคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนปฏิบัติการ บรรลุเป้าหมายและแนวทางในการดำเนินงาน
 - กำหนดกลไกการขับเคลื่อนที่ชัดเจน เช่น การประสานงานร่วมกับหน่วยงานราชการ ท้องถิ่น และเกษตรกรเครือข่าย
 ๔. การติดตามและรายงานผล
 - จัดทำระบบรายงานผลการดำเนินงาน เช่น การใช้ระบบ GIS เพื่อแสดงผลความก้าวหน้าของโครงการในมิติต่าง ๆ อย่างชัดเจน ประเมินผล และปรับปรุงแผนปฏิบัติการตามคำแนะนำและผลลัพธ์ที่ได้รับจากการติดตาม
 ๕. การสนับสนุนและพัฒนาเครือข่าย
 - ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและกลุ่มเกษตรกร
 - พัฒนาเจ้าหน้าที่ และเกษตรกรเครือข่ายให้มีศักยภาพในการขับเคลื่อนการทำงานตามแผน
- โดยสรุป แนวทางการมีส่วนร่วมคือการเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของทุกฝ่ายในพื้นที่ ใช้ข้อมูลเชิงพื้นที่และข้อมูลเชิงลึกในการวางแผน พัฒนาแผนอย่างมีส่วนร่วมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ติดตามผลอย่างต่อเนื่อง และใช้ข้อมูลที่ได้เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานให้สอดคล้องกับความต้องการและสถานการณ์ของพื้นที่อย่างแท้จริง

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) มีการจัดประชุมคณะกรรมการเครือข่าย ศพก.แต่ละตำบล เพื่อร่วมกันวิเคราะห์และกำหนดแนวทางในการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ให้มีศักยภาพเป็นแหล่งให้ความรู้กับคนในชุมชนตนเอง ซึ่งร่วมมือกับหน่วยงานภาคีในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ต่างๆ และหน่วยงานภาครัฐ เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร กรมการข้าว กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมพัฒนาที่ดิน กรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ที่ว่าการอำเภอเมืองสุโขทัย อบต.วังทองแดง เป็นต้น รวมถึงร่วมกับทางมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม วิทยาเขตพิษณุโลก ในการบูรณาการร่วมแปรรูปและเพิ่มมูลค่าเพิ่มของข้าว โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แบบปฏิบัติการบูรณาการขับเคลื่อนการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย ประจำปีงบประมาณ 2568

แผน ราย ศพก.

ชื่อเกษตรกรต้นแบบ นายสมาน อวาร์

สินค้าหลัก ข้าว

จุดเด่น 1. การลดต้นทุนการผลิตข้าว 2.การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว

กิจกรรม	ปริมาณ	หน่วย	งบประมาณ	ระยะเวลา												หมายเหตุ
				ค.ค.67	พ.ย.67	ธ.ค.67	ม.ค.68	ก.พ.68	มี.ค.68	เม.ย.68	พ.ค.68	มิ.ย.68	ก.ค.68	ส.ค.68	ก.ย.68	
1. การเตรียมการ			XOOOXX													
- ประชุมหารือคณะกรรมการ ศพก.และเครือข่าย			XXXXX													
- ร่วมกันวิเคราะห์เพื่อการพัฒนา ศพก.																
- กำหนดแนวทางพัฒนาและแผนการดำเนินงาน																
- พัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้																
2.การพัฒนาศักยภาพ ศพก.			XXXXX													
2.1 การปรับปรุงฐานเรียนรู้																
- ฐานเรียนรู้ เรื่อง การเตรียมดิน	1	ฐาน					1 ม.ค. - 28 ก.พ.									
* การป้อนดินมา การสูบน้ำ การชักธงน้ำ																
- ฐานเรียนรู้ เรื่อง การทำนาเปียกสลับแห้ง	1	ฐาน					1 ม.ค. - 28 ก.พ.									
* แบบแห้ง (เพาะบนบก) การใช้เมล็ดพันธุ์																
- ฐานเรียนรู้ เรื่อง การลดต้นทุนการผลิตข้าว	1	ฐาน					1 ม.ค. - 28 ก.พ.									
* ปุ๋ยสั่งตัด การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การใช้สารชีวภัณฑ์																
- ฐานเรียนรู้ เรื่อง การเพิ่มมูลค่างินหัว	1	ฐาน					1 ม.ค. - 28 ก.พ.									
* การสีข้าวขาว, ข้าวกล้อง การบรรจุภัณฑ์																
- ฐานเรียนรู้ เรื่อง การทำบัญชี																
- ฐานเรียนรู้ เรื่อง การทำเกษตรผสมผสาน																
2.2 การปรับปรุงแปลงเรียนรู้ เรื่อง การลด	1	เรื่อง														
ต้นทุนการผลิตข้าว																
- คัดเลือกเมล็ดพันธุ์ วิเคราะห์ปริมาณธาตุ NPK ในดิน เตรียมดินรูปแบบการปลูกข้าว ใช้ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดิน (ปุ๋ยสั่งตัด) สำรวจติดตามแมลงศัตรูพืช การใช้ปุ๋ยพืชสด (โปะหึง)										1 มี.ค. - 30 ก.ค.						
2.3 การปรับปรุงจัดทำข้อมูลประจำศพก.	1	เรื่อง					25 พ.ย. - 30 เม.ย.									
- ข้อมูลพื้นฐานชุมชน																
- ข้อมูลวิชาการ																
- ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร																
2.4 พัฒนาศูนย์เครือข่าย			XXXXX													
- คัดเลือก/รับรองศูนย์เครือข่าย							18									
- วิเคราะห์ศูนย์เครือข่าย							18									
- ปรับปรุงพัฒนา ฯลฯ							1 ก.พ.-31มี.ค.									
2.5 คณะกรรมการ ศพก.			XXXXX													
- ประชุมคณะกรรมการ ศพก.	4	ครั้ง				19		11		20			26			
- ติดตามผลการเปลี่ยนแปลงหลังผ่าน																
การถ่ายทอดเทคโนโลยี																
3. การให้บริการของ ศพก.			XXXXX													
3.1 การให้บริการข้อมูล ข่าวสาร	12	ครั้ง														
3.2 การให้บริการด้านการเกษตร																
3.3 การแก้ปัญหาและรับเรื่องร้องเรียน	-	ครั้ง														
4. การอบรมเกษตรกร			XXXXX													
- การอบรมเกษตรกรผู้นำตามหลักสูตรและแผนการเรียนรู้ของ ศพก.ตลอดฤดูกาลผลิตตามแนวทางโรงเรียนเกษตรกร	3/10	ครั้ง/ราย					19	17	8							
- สรุปผลการอบรม																
5. พัฒนาทีมงาน																
- การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาตนเองและสมาชิก																
6. ติดตามประเมินผลและรายงาน																
6.1 การรายงานความก้าวหน้า																
6.2 สรุปผลการดำเนินงาน																

ทุกวันที 27 ของเดือน

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

เริ่มแรกเกษตรกรการทำเกษตรแบบดั้งเดิมตามบรรพบุรุษ ต่อมาปี ๒๕๒๕ เริ่มจัดทำแปลงไร่นาสวนผสม ในหมู่ที่ ๑ ตำบลวังทองแดง จำนวน ๓๕ ไร่ ซึ่งได้ทำการเกษตรแบบลองผิดลองถูกมาเรื่อยๆ ศึกษาข้อมูลด้วยตนเอง รวมถึงเข้ารับการอบรม/แลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากหน่วยงานภาครัฐต่างๆ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสุโขทัย สำนักงานเกษตรจังหวัดสุโขทัย สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสุโขทัย กรมการพัฒนาชุมชน กรมปศุสัตว์ กรมประมง ธ.ก.ส. สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ เป็นต้น โดยน้อมนำพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ด้านการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ และนำมาประยุกต์ใช้กับที่ดินของตนเองจึงทำให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ เศรษฐกิจพอเพียง และไร่นาสวนผสม ว่าการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ ทำกิจกรรมหลายๆ อย่าง ในแปลงจะเป็นการลดความเสี่ยงดีกว่าการปลูกข้าวอย่างเดียว

แนวคิดในการประกอบอาชีพคือต้องการเริ่มจากการทำมาหากินในครัวเรือนให้เพียงพอเป็นอันดับแรก เมื่อมีมากมายเกินกว่าบริโภคได้หมดก็ได้นำไปแบ่งปันให้ญาติพี่น้องและเพื่อนบ้าน ซึ่งในแต่ละวันจะมีเพื่อนบ้านมาขอแบ่งปันเพื่อนำไปประกอบอาหาร หรือมาขอซื้ออยู่เสมอทั้งข้าว ไข่ ผลไม้ และผักสวนครัวต่างๆ เมื่อบริโภคเอง แจกจ่ายได้บ้างแล้วได้นำบางส่วนไปทำบุญช่วยเหลือศาสนาและสังคมจากนั้นจึงค่อยจำหน่ายเนื่องจากมีความเชื่อว่าเมื่อตนเองบริโภคได้ ญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านบริโภคได้ แสดงว่าผลผลิตต่างๆ เหล่านั้นมีคุณภาพ ตนเองมีความรู้ความชำนาญในการผลิตจึงสามารถจำหน่ายได้ และการที่จะผลิตสิ่งใดเพื่อจำหน่ายนั้นก็มีความคิดว่าต้องทำให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ซื้อและจำหน่ายรายได้คุ้มค่า เช่น ปรับเปลี่ยนจากการขายข้าวเปลือกเป็นถั่วเขียว มาเป็นการขายข้าวสาร และขยายผลเป็นข้าวหลายสายพันธุ์เพื่อนำจำหน่ายแก่กลุ่มผู้บริโภคที่รักสุขภาพ

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

ปัจจุบันโลกได้เปลี่ยนไปตามกาลเวลา ซึ่งทำให้มีเรื่องของเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในด้านงานต่างๆ มากมาย รวมไปถึงด้านการเกษตรถือว่าเป็นเรื่องที่ดีเป็นอย่างมาก เพราะว่าจะช่วยในเรื่องงานด้านการเกษตรได้อย่างมาก ซึ่งเทคโนโลยีด้านการเกษตรที่นำมาใช้ คือ

๑. การผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพ การทำปุ๋ยหมักไม่กลับกอง เพื่อลดต้นทุนการผลิตปุ๋ย
๒. การใช้รถไถเดินตาม เพื่อช่วยในเรื่องการไถนา ทำแปลงการเกษตร ลดระยะเวลาในการทำเกษตร
๓. มีเครื่องสีข้าว ซึ่งได้รับบสนับสนุนจากศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวจังหวัดสุโขทัย สำหรับแปรรูปผลผลิตธัญพืชเกษตรในครัวเรือน เพื่อที่จะได้รำข้าว ไปเป็นอาหารปลา และแกลบสามารถนำไปเป็นส่วนผสมในการทำปุ๋ยหมักไว้ใช้ในการเกษตร

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

- ๑.๑.๑ การใช้ระบบสายน้ำหยด เพื่อควบคุมอัตราการให้น้ำแก่พืช เนื่องจากพื้นที่ทำการเกษตรมีความ แห้งแล้ง และขาดแคลนน้ำทำการเกษตร
- ๑.๑.๒ การใช้แอปพลิเคชัน เข้ามาช่วยในการควบคุมระบบการเกษตรต่างๆ เช่น การใช้ระบบโซล่าเซลล์ในการจัดการน้ำทางการเกษตร การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน เพื่อความประหยัดเวลาในการคิดคำนวณ เป็นต้น

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

ขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตร มีขั้นตอนหลักดังนี้:

๑. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้วิธีและเทคโนโลยีต่างๆ เช่น โดรน ระบบ GPS เพื่อเก็บข้อมูลที่จำเป็น เช่น สภาพอากาศ สภาพดิน ระดับน้ำ หรือสุขภาพพืช

๒. การวินิจฉัยและจัดการข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เพื่อประเมินสภาพพื้นที่ วิเคราะห์ศัตรูพืช โรค หรือปัจจัยต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อต้นไม้มและผลผลิต

๓. การวางแผนและการตัดสินใจ

วางแผนการเพาะปลูกโดยใช้ข้อมูลที่วิเคราะห์ เช่น การเลือกพันธุ์พืช การจัดสรรทรัพยากร และการเลือกเวลาปลูกให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม

๔. การดำเนินการตามแผน

ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย เช่น การให้น้ำแบบแม่นยำ (Drip irrigation) การใช้โดรนในการฉีดพ่นสารอาหารหรือยาป้องกันโรค เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดการใช้ทรัพยากร

๕. การติดตามและประเมินผล

ตรวจสอบและประเมินผลการใช้เทคโนโลยี เช่น ประสิทธิภาพของการจัดการ การเพิ่มผลผลิต และความคุ้มค่าของการลงทุน

ตัวอย่างเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ประยุกต์ใช้ ได้แก่:

การใช้โดรนสำรวจพื้นที่และดูแลพืช

ระบบเกษตรแม่นยำ (Precision Farming) ที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลอย่างละเอียดเพื่อเพิ่มผลผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ

๓) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ช่วยเพิ่มผลผลิตคุณภาพ และลดต้นทุน พร้อมทั้งลดแรงงานที่ใช้ในฟาร์มได้อย่างมีประสิทธิภาพอธิบายขั้นตอนการทำงานเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ด้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

การทำเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลผลิตคุณภาพ ลดต้นทุน และลดแรงงานอย่างมีประสิทธิภาพนั้น สามารถอธิบายขั้นตอนและวิธีการทำได้ดังนี้

๑. การวิเคราะห์และเตรียมดิน

- เริ่มต้นด้วยการเก็บตัวอย่างดินและนำไปวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการเพื่อประเมินค่าสารอาหารและลักษณะดิน เช่น pH ดิน ปริมาณธาตุอาหารหลักและรอง

- ใช้ผลวิเคราะห์ดินเพื่อวางแผนใส่ปุ๋ยอย่างเหมาะสม โดยเลือกชนิดและปริมาณปุ๋ยที่ตรงกับความต้องการของพืชในพื้นที่นั้นอย่างแม่นยำ ลดการใส่ปุ๋ยเกินจำเป็นซึ่งช่วยประหยัดต้นทุนและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

๒. การเลือกและปรับปรุงพันธุ์พืช

- เลือกพันธุ์พืชที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม เช่น พันธุ์พืชที่ทนทานต่อสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง (ทนแล้ง ทนร้อน ด้านทานโรคแมลง) เพื่อให้ผลผลิตมีความสม่ำเสมอและปริมาณสูง

- ใช้เทคนิคการปรับปรุงพันธุ์แบบวิทยาศาสตร์ เช่น การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชเพื่อขยายพันธุ์ที่มีคุณสมบัติ โดยให้ได้พืชที่แข็งแรงและมีความต้านทานสูง

- พัฒนาหรือเลือกใช้พันธุ์ที่ตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมและความต้องการตลาด เพื่อเพิ่มโอกาสความสำเร็จในการปลูก

๓. การจัดการศัตรูพืชและโรค

- ใช้พันธุ์พืชต้านทานโรคและแมลง

- ใช้การตรวจสอบด้วยเทคโนโลยี เช่น การวิเคราะห์ภาพจากโดรนหรือเซนเซอร์ เพื่อตรวจหาการระบาดของนโรคในระดับเป็นวงกว้าง

- ใช้วิธีการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน ที่ลดการใช้สารเคมี เช่น การใช้ปุ๋ยอินทรีย์หรือชีวภัณฑ์เพื่อส่งเสริมความแข็งแรงของพืช

๔. การวางแผนและติดตามผลผลิต

- ใช้ข้อมูลที่เก็บจากเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น IoT และโดรน เพื่อวางแผนการเก็บเกี่ยวและการบริหารจัดการผลผลิตได้อย่างเหมาะสม

- ทำนายผลผลิตล่วงหน้าเพื่อลดปัญหาผลผลิตขาดแคลนหรือล้นตลาด

-บันทึกข้อมูลและถ่ายทอดความรู้สู่เกษตรกรคนอื่น ๆ เพื่อลดเวลาการทดลองและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำเกษตรต่อเนื่อง

การใช้หลักวิชาการและเทคโนโลยีเหล่านี้ร่วมกันช่วยเพิ่มผลผลิตที่มีคุณภาพสูง ลดต้นทุนการผลิต และลดจำนวนแรงงานที่ต้องใช้ในฟาร์มได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการปรับใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่และพันธุ์พืช รวมถึงการบริหารจัดการด้วยข้อมูลและเทคโนโลยีสมัยใหม่

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติมเพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๑.....ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑) ข้าว พื้นที่ปลูกจำนวน ๒๕-๐-๐ (ไร่-งาน-วา)

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๑.....ชนิด ประกอบด้วย

๒.๑) เลี้ยงปลา จำนวน ๑ (หน่วย บ่อ)

๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๒.....ชนิด ประกอบด้วย

๓.๑) เลี้ยงไก่ไข่ จำนวน ๓ (ตัว)

๓.๒) เลี้ยงเป็ดไข่ จำนวน ๗ (ตัว)

๔) สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๕.....ชนิด ประกอบด้วย

๔.๑) มะม่วงเขียวเสวย จำนวน ๓๐ (หน่วย ต้น)

๔.๒) มะม่วงน้ำดอกไม้ จำนวน ๒๐ (หน่วย ต้น)

๔.๓) ชมพูทับทิมจันทร์ จำนวน ๑๒ (หน่วย ต้น)

๔.๔) กล้วยน้ำว้า จำนวน ๕๐ (หน่วย ต้น)

๔.๕) ขาขนมต่างๆ จำนวน ๑๐๐ (หน่วย ขึ้น/สัปดาห์)

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้า ข้าว มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑) ค่าไถ+ป้อนนาทำเทือก เป็นเงิน ๔๓๐ บาท/ไร่

๑.๒) ค่าไฟสูบน้ำบาดาล เป็นเงิน ๑,๒๐๐ บาท/ไร่

๑.๓) ค่าเมล็ดพันธุ์+ค่าหว่าน+น้ำมันตัดหญ้า เป็นเงิน ๕๐๕ บาท/ไร่

๑.๔) ค่าปุ๋ย+ค่าแรงตัวเอง+ค่ารถเกี่ยว+ค่าขนส่งขายเป็นเงิน ๒๖๘ บาท/ไร่

รวมต้นทุนการผลิต ๒,๔๐๓ บาท/ไร่

รายได้ ๙,๓๐๐ บาท/ไร่

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....-.....

เฉลี่ยรายได้วันละ.....-.....บาท/วัน

- ๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)
ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ขยายขนม จำนวน ๑๐๐ ชิ้น/สัปดาห์
เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ ๕๐๐ บาท/สัปดาห์
- ๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)
ได้จากอะไรบ้าง ระบุ กล้วยน้ำว่า ไข่เป็ด
เฉลี่ยรายได้เดือนละ ๔๐๐ บาท/เดือน
- ๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)
ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ข้าว มะม่วง เชียวเสวย มะม่วงน้ำดอกไม้ ชมพูทับทิมจันทร์ เลี้ยงปลา
เฉลี่ยรายได้ปีละ ๑๘๗,๗๐๐ บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

แนวคิดในการประกอบอาชีพคือต้องการเริ่มจากการทำมาหากินในครัวเรือนให้เพียงพอเป็นอันดับแรก เมื่อมีมากมายเกินกว่าบริโภคได้หมดก็ได้นำไปแบ่งปันให้ญาติพี่น้องและเพื่อนบ้าน ซึ่งในแต่ละวันจะมีเพื่อนบ้านมาขอแบ่งปันเพื่อนำไปประกอบอาหาร หรือมาขอซื้ออยู่เสมอทั้งข้าว ไข่ ผลไม้ และผักสวนครัวต่างๆ เมื่อบริโภคเองแจกจ่ายได้บ้างแล้วได้นำบางส่วนไปทำบุญช่วยเหลือศาสนาและสังคมจากนั้นจึงค่อยจำหน่าย เนื่องจากมีความเชื่อว่าเมื่อตนเองบริโภคได้ ญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านบริโภคได้ แสดงว่าผลผลิตต่างๆ เหล่านั้นมีคุณภาพ ตนเองมีความรู้ความชำนาญในการผลิตจึงสามารถจำหน่ายได้ และการที่จะผลิตสิ่งใดเพื่อจำหน่ายนั้นก็มีความคิดว่าต้องทำให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ซื้อและจำหน่ายรายได้คุ้มค่า เช่น ปรับเปลี่ยนจากการขายข้าวเปลือกเป็นเกวียน มาเป็นการขายข้าวสาร และขยายผลเป็นข้าวหลายสายพันธุ์เพื่อเน้นจำหน่ายแก่กลุ่มผู้บริโภคที่รักสุขภาพ

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

๑. การปรับปรุงบำรุงดิน

การทำนาจะใช้การไถกลบตอซังข้าวเพื่อคืนธาตุอาหารสู่ดิน ในช่วงนาปรังจะปลูกปอเทืองแล้วไถกลบในระยะออกดอกเพื่อเพิ่มธาตุอาหารและอินทรีย์วัตถุ ส่วนปุ๋ยจะเน้นการใช้ปุ๋ยหมักและการใช้สารชีวภัณฑ์ทั้งในแปลงข้าวและสวนผสม ซึ่งผลิตเองและใช้ได้ผลดี

๒. การป้องกันและการรักษาดิน

ในการดูแลความอุดมสมบูรณ์ของดินนั้น จะใช้หลายวิธี ได้แก่ การคลุมดินโคนต้นไม้เพื่อรักษาความชุ่มชื้นและคุมวัชพืชโดยนำเศษหญ้าใบไม้กิ่งไม้ที่ร่วงหล่นและจากการตัดแต่งกิ่ง การปลูกหญ้าแฝกกันดินเพื่อชะลอน้ำป้องกันดินพังทลายตามขอบบ่อและคันนาไม่มีการเผาเศษใบไม้หรือกิ่งไม้

๓. การป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน

ได้ปรับเปลี่ยนจากการใช้สารเคมีเป็นการใช้ สารอินทรีย์ และสารชีวภัณฑ์ ซึ่งทำให้มีความสบายใจและความปลอดภัยแก่ตนเอง ครอบครัวและผู้บริโภค โดยเทคโนโลยีที่ได้เรียนรู้และใช้ ได้แก่

- การควบคุมแมลงศัตรูพืช โดย การหมักและใช้สารสกัดสมุนไพรทางการเกษตร การขยายและใช้เชื้อราบีเวอร์เรีย เชื้อราเมตาไรเซียม
- การควบคุมโรคพืช โดย การใช้น้ำหมักชีวภาพ การขยายและใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา
- สัตว์ศัตรูพืช และโรงเรือน ได้แก่ กับดักแมลงวันทองแบบประยุกต์ใช้ได้ผลดี ขยายเชื้อราไตรโคเดอร์มาเพื่อใช้ควบคุมโรคพืช

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

พยายามจัดระบบให้เอื้อประโยชน์แก่กัน โดยไม่มีเศษวัสดุจากกิจกรรมการเกษตรใดเหลือทิ้งที่จะสร้างมลพิษให้กับสิ่งแวดล้อม เช่น การไถกลบตอซังข้าวเพื่อใช้เป็นปุ๋ยในนา ลดต้นทุนในการใส่ปุ๋ยทำให้การเกษตรได้ผลผลิตดี ไม่มีสารตกค้าง ไม่ก่อมลพิษทางอากาศ แล้วนำผลผลิตข้าวไปแปรรูปเป็นข้าวสารเพื่อจำหน่ายแทนการขายข้าวเปลือกให้พ่อค้าคนกลาง ทำให้ได้ราคาที่สูงกว่าท้องตลาด

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

เริ่มแรกเกษตรกรทำการเกษตรแบบดั้งเดิมตามบรรพบุรุษ ต่อมาปี ๒๕๒๕ เริ่มจัดทำแปลงไร่นาสวนผสม ในหมู่ที่ ๑ ตำบลวังทองแดง จำนวน ๓๕ ไร่ ซึ่งได้ทำการเกษตรแบบลองผิดลองถูกมาเรื่อยๆ ศึกษาข้อมูลด้วยตนเอง รวมถึงเข้ารับการอบรม/แลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากหน่วยงานภาครัฐต่างๆ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสุโขทัย สำนักงานเกษตรจังหวัดสุโขทัย สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสุโขทัย กรมการพัฒนาชุมชน กรมปศุสัตว์ กรมประมง ธ.ก.ส. สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ เป็นต้น โดยน้อมนำพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ด้านการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ และนำมาประยุกต์ใช้กับที่ดินของตนเองจึงทำให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ เศรษฐกิจพอเพียง และไร่นาสวนผสม ว่าการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ ทำกิจกรรมหลายๆ อย่าง ในแปลงจะเป็นการลดความเสี่ยงดีกว่าการปลูกข้าวอย่างเดียว

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

เกษตรกรต้นแบบ ของศูนย์ฯ เป็นผู้ที่มีความเป็นผู้รู้ มีจิตอาสาและการเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม โดยได้เป็นอาสาของหน่วยงานภาคี ต่างๆ เช่น อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ครัวบัญชีอาสา หมอดินอาสา อาสาสมัครฝนหลวง เป็นต้น ซึ่งสามารถเป็นผู้ที่ประสานงานระหว่างเกษตรกร กับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในภาครัฐและภาคเอกชน เป็นเครือข่ายประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ให้ เกษตรกรในพื้นที่ ซึ่งมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนางานด้านการเกษตรร่วมกับชุมชนได้

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

การแก้ปัญหาของเกษตรกรด้านพื้นที่ ด้านวิชาการ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมือง ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

๑. มีการปรับปรุงดิน โดยการปลูกพืชบำรุงดิน (ปอเทือง) โดยได้รับการส่งเสริมและคำแนะนำและสนับสนุนเมล็ดพันธุ์จากเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินจังหวัดสุโขทัย

๒. มีการขุดสระน้ำ เพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ด้านการเกษตร เนื่องจากพื้นที่มีความแห้งแล้ง โดยปรึกษา และขอข้อมูลการจัดการบริหารน้ำจากกรมชลประทานจังหวัดสุโขทัย

๓. ปรับเปลี่ยนแผนการปลูกพืชให้เหมาะสมกับพื้นที่ โดยขอคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรอำเภอเมืองสุโขทัย และสำนักงานเกษตรจังหวัดสุโขทัย

๔. ศึกษาวางแผนการผลิตพืช ตามความต้องการของตลาด และทำบัญชีรายรับรายจ่ายครัวเรือน/ต้นทุนอาชีพ เพื่อให้สามารถบริหารจัดการด้านการเงินได้อย่างเป็นระบบ ช่วยแก้ไขปัญหาหนี้สิน และรู้จัก การออม

๕. ทำการเกษตรโดยไม่ใช้สารเคมี เพื่อลดต้นทุนการผลิต และป้องกันการเสื่อมสภาพของดิน อีกทั้งเกษตรกรยังคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้บริโภค และความปลอดภัยของสภาพแวดล้อม

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

๑. การทำอย่างเดี่ยว มีปัญหาเรื่องความเสี่ยงรายได้ไม่แน่นอน ผลผลิตตกต่ำรายได้ไม่พอจ่ายในครอบครัว

๒. ได้ทราบเรื่องการทำไร่นาสวนผสมจากเกษตรตำบลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๓. ได้รับการอบรมเรื่องการทำเกษตร และได้มีโอกาสไปดูงานไร่นาสวนผสมและเกษตรผสมผสาน

๔. อาชีพเกษตรเป็นอาชีพที่รักและถนัดมากกว่าอาชีพอื่นๆ

จากเหตุผลและแรงจูงใจดังกล่าว ทำให้เริ่มทำแปลงไร่นาสวนผสม มีการจัดการระบบการปลูกพืชคือ ทำนาข้าว ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และเลี้ยงปลา เพื่อเป็นอาหารและจำหน่ายเป็นรายได้ โดยใช้ทรัพยากรที่ดินให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิสูงสุด โดยวางแผนกำหนดแปลงปลูกพืชให้เหมาะสมกับสภาพทางกายภาพของพื้นที่และสภาพดิน มีการนำวัสดุเหลือใช้จากผลิตผลอย่างหนึ่งไปเอื้อประโยชน์อีกอย่างหนึ่งในไร่นาแบบครบวงจร มีแหล่งน้ำเพื่อให้เพียงพอตลอดทั้งปี มีการปลูกพืชหมุนเวียนสับเปลี่ยนกันไปเพื่อตัดวงจรการเกิดโรคและการระบาดของศัตรูพืช มีการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง โดยดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงภาคการเกษตรโดยใช้หลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดี ในการประกอบอาชีพและความเอื้ออาทรต่อกัน ทำให้เกิดความมั่นคงยั่งยืนในการประกอบอาชีพ

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติได้อย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

เป็นวิทยากร เนื่องจากการได้ปฏิบัติเอง และเป็นแปลงสาธิต ศูนย์เรียนรู้ของหลายหน่วยงาน ทำให้มีความรู้และสามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดให้แก่ผู้สนใจ ในและนอกชุมชน โรงเรียน หน่วยงานราชการ ทั้งการมาศึกษาดูงานอย่างเป็นทางการ ซึ่งจัดโดยหน่วยงานต่างๆและการให้ความรู้แก่ผู้ที่มาปรึกษาตนเอง หรือทางโทรศัพท์ โดยไม่มีการหวงวิชาความรู้ ยินดีถ่ายทอดประสบการณ์ทั้งสำเร็จและล้มเหลว เพื่อเป็นบทเรียนแก่ผู้อื่น เพราะต้องการช่วยเหลือคนให้มีอาชีพมีความมั่นคงเรื่องที่สามารถเป็นวิทยากรได้ เช่น การถ่ายทอดความรู้เรื่องดิน การวิเคราะห์ดิน การปรับปรุงบำรุงดิน ในฐานะหมอดินอาสาของตำบล ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือนให้แก่ชุมชน ในฐานะครูบัญชีอาสา ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับธนาคารน้ำใต้ดิน ถ่ายทอดความรู้การทำไร่นาสวนผสม เป็นต้น

การรับคณะศึกษาดูงาน โดยในแต่ละปีจะมีผู้มาปรึกษา มาศึกษาดูงาน ทั้งในและต่างจังหวัดจากทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่ เกษตรกรต้นแบบ ของศูนย์ฯ เป็นผู้ที่มีความเป็นผู้นำ มีจิตอาสาและการเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม โดยได้เป็นอาสาของหน่วยงานภาคี ต่างๆ เช่น อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ครูบัญชีอาสา หมอдинอาสา อาสาสมัคร ฝนหลวง เป็นต้น ซึ่งสามารถเป็นผู้ที่ประสานงานระหว่างเกษตรกร กับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในภาครัฐและ ภาคเอกชน เป็นเครือข่ายประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ให้ เกษตรกรในพื้นที่ ซึ่งมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและ พัฒนางานด้านการเกษตรร่วมกับชุมชนได้

๔.๑.๔ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

เป็นประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ระดับอำเภอ) ซึ่งเป็น เกษตรกรต้นแบบ ในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรให้ประสบความสำเร็จ โดยมีแปลงเรียนรู้ และฐานเรียนรู้ ให้กับเกษตรกร/หน่วยงานภาครัฐ/เอกชนและบุคคลที่สนใจ เข้าศึกษาหาความรู้จากศูนย์ฯ

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน

นายสมาน ถาวร เกษตรกรต้นแบบ เป็นผู้ที่มีการพัฒนาตนเอง และหาความรู้ให้กับตนเองอยู่เสมอ โดย เข้ารับการอบรมหาความรู้กับหน่วยงานต่างๆ เช่น ผ่านการอบรมหมอดินอาสา ๔.๐ หลักสูตร ๒ ฝึกปฏิบัติและ เรียนรู้เทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดิน ปี ๒๕๖๔ ได้รับการรับรองคุณวุฒิวิชาชีพระดับ ๕ ในสาขาวิชาชีพ เกษตรกรรม สาขาเกษตรกรปราดเปรื่อง อาชีพเกษตรกรปราดเปรื่อง จากสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) ปี ๒๕๖๔ ผ่านการอบรมโครงการพัฒนาผู้ประกอบการใหม่ (Start up) “ระดับเบื้องต้น” ปี๒๕๖๐ และผ่าน โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “วิทยากรวิชาชีพ” จากศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ เมืองสุโขทัย ปี ๒๕๕๗ ซึ่งเป็นการนำความรู้ มาใช้ในการพัฒนาการทำเกษตรของตนเองและขยายผลให้กับ เกษตรกรในชุมชน

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

จากการประกอบอาชีพที่ผ่านมาทำให้ทราบว่าไม่สามารถอยู่ลำพังเพียงคนเดียวกับครอบครัวได้ ต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และจากการได้รับคำแนะนำ ช่วยเหลือ สนับสนุน จากเพื่อนบ้าน ผู้รู้ และหน่วยงานต่างๆจนสามารถมีอาชีพมีรายได้ที่มั่นคง จึงต้องการช่วยเหลือสังคมในสิ่งที่ทำได้

๑ เป็นผู้นำอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

๑.๑ เป็นอาสาสมัครเกษตร ตามระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงานอาสาสมัครเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑ ปฏิบัติงานด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตรภายในหมู่บ้าน และประสานงานการแก้ไขปัญหาและถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรภายในหมู่บ้าน พร้อมร่วมเสนอแนวทางการพัฒนาการเกษตรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

๑.๒ เป็นหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน และได้รับการคัดเลือกและแต่งตั้งให้เป็นหมอดินอาสาประจำตำบลวังทองแดง ร่วมจัดประชุม ถ่ายทอดความรู้การปรับปรุงบำรุงดิน รวบรวมปัญหาและเสนอต่อหน่วยงานสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสุโขทัย

๑.๓ เป็นประธานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.หลัก) ตำบลวังทองแดง อำเภอเมืองสุโขทัย โดยเริ่มจัดตั้งจากการส่งเสริมของสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสุโขทัย ปี ๒๕๕๙ และร่วมกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จัดการเรียนรู้ และผลิตสารชีวภัณฑ์ เชื้อราไตรโคเดอร์มา เชื้อราบีวเวเรีย เชื้อรามेटตาไรเซียม แมลงศัตรูธรรมชาติ สำหรับสมาชิกเพื่อนำไปใช้ในนา ไร่ สวน ของตนเอง

๑.๔ เป็นประธานศูนย์จัดการดินและปุ๋ยชุมชน (ศดปช.หลัก) ตำบลวังทองแดง อำเภอเมืองสุโขทัย โดยเริ่มจัดตั้งจากการส่งเสริมของสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสุโขทัย ปี ๒๕๕๙ และร่วมกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จัดการเรียนรู้ เกี่ยวกับการเก็บตัวอย่างดินเพื่อตรวจวิเคราะห์ดิน การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ และส่งเสริมการลดต้นทุน ร่วมกับสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

๑.๕ เป็นครูบัญชีอาสา ของสำนักงานตรวจบัญชีและสหกรณ์จังหวัดสุโขทัย ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อให้ทราบรายรับ-รายจ่าย ในครัวเรือน และวิเคราะห์/วางแผนการผลิตต่อไป

๑.๖ เป็นประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ระดับอำเภอ) ซึ่งเป็นเกษตรกรต้นแบบ ในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรให้ประสบความสำเร็จ โดยมีแปลงเรียนรู้ และฐานเรียนรู้ ให้กับเกษตรกร/หน่วยงานภาครัฐ/เอกชนและบุคคลที่สนใจ เข้าศึกษาหาความรู้จากศูนย์ฯ

๑.๗ เป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ข้าววังทองแดง ซึ่งจัดตั้งโดยสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสุโขทัย กรมส่งเสริมการเกษตร ปี ๒๕๕๙ เป็นการรวมกลุ่มเพื่อลดต้นทุนการผลิต (๒๐%) เพื่อเพิ่มผลผลิต (๒๐%) เพื่อการพัฒนาคุณภาพการผลิต เพื่อการตลาด และเพื่อการบริหารจัดการกลุ่ม โดยมีสมาชิก จำนวน ๖๔ ราย พื้นที่ ๑,๖๑๗ ไร่ บริเวณหมู่ ๑ ตำบลวังทองแดง

๒) การเสี่ยสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

ได้อุทิศตนเพื่อทำประโยชน์แก่สังคมหลายด้าน ดังนี้

๑. เป็นแปลงเรียนรู้ ของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ภายใต้ความร่วมมือของกรมส่งเสริมการเกษตร หน่วยงานภาคีร่วมในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รวมทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลวังทองแดง มุ่งเน้นการแบ่งปัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวางแผนการผลิต รวมทั้งเป็นต้นแบบให้กับชุมชน ด้านการทำการเกษตรผสมผสาน นำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. เป็นศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ของสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสุโขทัย กรมส่งเสริมการเกษตรผลิตและขยายเชื้อชีวภัณฑ์เพื่อใช้ในการทำการเกษตรแบบไม่ใช้สารเคมี

๓. เป็นศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ของสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสุโขทัย กรมส่งเสริมการเกษตรวิเคราะห์ดิน ใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน โดยใช้ปุ๋ยเคมีที่ถูกต้องและลดการใช้สารเคมี

๔. เป็นศูนย์เรียนรู้การพัฒนาที่ดิน ของสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสุโขทัย มีการฝึกอบรมและใช้ปุ๋ยพืชสด การปรับปรุงแปลงนาเป็นแปลงสาธิต

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

“พออยู่ พอกิน พอใช้ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง”

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

ทีมงานถอดบทเรียนลงพื้นที่ที่ถอดบทเรียนร่วมกับหน่วยงานภาคีทั้งภาครัฐและเอกชน

ผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินการได้แก่ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสุโขทัย สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสุโขทัย สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสุโขทัย สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัดสุโขทัย สำนักงานประมงอำเภอเมืองสุโขทัย สำนักงานปศุสัตว์อำเภอเมืองสุโขทัย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ สาขาสุโขทัย โดยร่วมกันกับทีมงานสำนักงานเกษตรอำเภอสุโขทัยในการถอดบทเรียน พร้อมกับจัดเก็บข้อมูลในส่วนต่างๆให้ครบถ้วน ทั้ง ๓ ครั้ง เพื่อดำเนินการจัดทำเอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และรายงานผลส่งจังหวัดต่อไป

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

เครื่องมือที่ใช้ในการถอดบทเรียน คือ การสัมภาษณ์เกษตรกร แล้วนำข้อมูลไปเขียน Mind Map

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

ปัญหาและอุปสรรค

๑. ขาดความชัดเจนของกระบวนการถอดบทเรียน
 - บุคลากรในพื้นที่บางแห่งยังไม่เข้าใจแนวทางการถอดบทเรียนอย่างเป็นระบบ เช่น การเก็บข้อมูล การสรุปสาระสำคัญ หรือการวิเคราะห์ผลลัพธ์
๒. ขาดทักษะและความรู้ของผู้ถอดบทเรียน
 - เจ้าหน้าที่หรือเกษตรกรไม่เคยได้รับการฝึกอบรมเรื่องการถอดบทเรียน
 - ไม่มีทีมสนับสนุนที่เชี่ยวชาญในการรวบรวม วิเคราะห์ และจัดเรียงเนื้อหา
๓. ข้อจำกัดด้านเวลาและทรัพยากร
 - เจ้าหน้าที่มีภาระงานหลายอย่าง ทำให้ไม่มีเวลามากพอในการเก็บข้อมูลหรือสัมภาษณ์เชิงลึก
 - ขาดงบประมาณหรืออุปกรณ์ในการจัดเก็บและจัดทำเอกสาร
๔. การมีส่วนร่วมของชุมชนไม่ต่อเนื่อง
 - เกษตรกรบางรายไม่เห็นความสำคัญของการถอดบทเรียน
 - การจัดกิจกรรมมีผู้เข้าร่วมน้อย หรือขาดความต่อเนื่อง
๕. ข้อมูลไม่ถูกจัดเก็บอย่างเป็นระบบ
 - เอกสารหรือข้อมูลบทเรียนในแต่ละ ศพก. ไม่ได้ถูกรวบรวมในรูปแบบที่เป็นมาตรฐาน
 - ข้อมูลสูญหายเมื่อเปลี่ยนคนดูแล

ข้อเสนอแนะ

๑. พัฒนาหลักสูตรอบรมการถอดบทเรียน
 - จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่เจ้าหน้าที่ ศพก. และผู้นำเกษตรกร เพื่อให้เข้าใจขั้นตอน ตั้งแต่การเก็บข้อมูลจนถึงการจัดทำรายงาน
 - ใช้คู่มือหรือแบบฟอร์มมาตรฐานในการช่วยเก็บข้อมูล
๒. ตั้งทีมถอดบทเรียนระดับจังหวัด/อำเภอ
 - แต่งตั้งทีมเฉพาะกิจที่มีทั้งเจ้าหน้าที่และเกษตรกรร่วมกัน เพื่อให้การเก็บข้อมูลมีความลึกและรอบด้านมากขึ้น
๓. พัฒนาแพลตฟอร์มกลางสำหรับจัดเก็บบทเรียน
 - จัดทำระบบฐานข้อมูลออนไลน์สำหรับจัดเก็บและเผยแพร่บทเรียนจากแต่ละ ศพก.
 - สามารถนำไปต่อยอดหรืออ้างอิงได้ง่าย
๔. สร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรร่วมมือ
 - ให้การรับรองหรือมอบเกียรติบัตรแก่เกษตรกรต้นแบบ
 - ส่งเสริมการนำบทเรียนที่ถอดได้ไปเผยแพร่ในงานนิทรรศการ/เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้
๕. ติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง
 - มีระบบติดตามการนำบทเรียนไปใช้จริง และประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น
 - ใช้ผลการประเมินเพื่อปรับปรุง ศพก. ให้ดีขึ้น

***หมายเหตุ ๑. ให้แนบภาพประกอบในแต่ละข้อ

๒. ใส่ภาคผนวกในส่วนของแผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก. และศพก. เครือข่าย หรือส่วนอื่นๆที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของ ศพก.

ภาคผนวก

